

Rozdział XLIX. Geograficzne oznaczenia pochodzenia

Spis treści

	Nb
§ 299. Wprowadzenie	1
§ 300. Zagadnienia wstępne	7
I. Pojęcie	7
II. Funkcje	11
III. Klasyfikacja	17
IV. Nazewnictwo	20
V. Geograficzne oznaczenia pochodzenia a znaki towarowe	25
§ 301. Geograficzne oznaczenia pochodzenia w prawie międzynarodowym	31
I. Konwencja paryska	31
II. Porozumienie madryckie w sprawie zwalczania fałszywych lub oszukańczych oznaczeń pochodzenia towarów	36
III. Porozumienie lizbońskie	39
IV. Konwencja streska	47
V. Porozumienie TRIPS	52
1. Definicja oznaczeń geograficznych	52
2. Zakres ochrony	54
VI. Umowy dwustronne	60
§ 302. Geograficzne oznaczenia pochodzenia w prawie Unii Europejskiej	65
I. Początki ochrony	65
1. Uchwalenie rozporządzenia Nr 2081/92	65
2. Uchylenie rozporządzenia Nr 2081/92 ze względu na jego niezgodność z porozumieniem TRIPS	68
II. Rozporządzenie Nr 1151/2012	69
1. Geneza	69
2. Podstawa traktatowa	71
3. Cele	72
4. Zakres przedmiotowy	80
5. Rozporządzenie Nr 1151/2012 a dyrektywa 98/34/WE	93
6. Definicja nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych	97
7. Nazwy wyłączone z rejestracji	104
A. Uwagi wstępne	104
B. Nazwy rodzajowe	105
C. Nazwy kolidujące z nazwami odmian roślin lub ras zwierząt	123
D. Nazwy kolidujące z renomowanymi znakami towarowymi	126
E. Nazwy kolidujące z homonimami	131
8. Procedura rejestracji	134
A. Uwagi ogólne	134
B. Zasada podziału kompetencji	140
C. Postępowanie przed organami krajowymi	143
D. Postępowanie przed Komisją Europejską	152

E. Zastrzeżenie	156
F. Sprzeciw	163
9. Wniosek o rejestrację i specyfikacja produktu	174
A. Uwagi ogólne	174
B. Elementy specyfikacji	182
10. Zmiana specyfikacji	201
11. Rejestracja nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych z państw trzecich	210
12. Prawo z rejestracji	212
A. Treść	212
B. Zakres terytorialny i czasowy	221
C. Charakter prawa	222
13. Nazwy złożone	225
14. Środki ochrony	228
15. Cofnięcie rejestracji	233
16. Rozporządzenie Nr 1151/2012 a krajowa ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia	236
A. Uwagi ogólne	236
B. Dopuszczalność krajowej ochrony zwykłych oznaczeń geograficznych	241
C. Dopuszczalność krajowej ochrony kwalifikowanych oznaczeń geograficznych	244
17. Rozporządzenie Nr 918/2004	252
18. Rozporządzenie Nr 1151/2012 a traktat akcesyjny	255
III. Kolidzja zarejestrowanych nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych ze znakami towarowymi	257
IV. Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia innych produktów niż produkty rolne i środki spożywcze	259
1. Wina	259
2. Wina aromatyzowane	271
3. Napoje spirytusowe	277
4. Wody mineralne i źródlane	285
§ 303. Geograficzne oznaczenia pochodzenia w prawie polskim	292
I. Ochrona oznaczeń geograficznych przepisami ustawy – Prawo własności przemysłowej	292
1. Przedmiot ochrony	292
A. Uwagi wprowadzające	292
B. Definicja oznaczeń geograficznych	295
2. Nazwy regionalne i oznaczenia pochodzenia	302
3. Warunki formalne rejestracji oznaczenia geograficznego	310
4. Postępowanie o udzielenie prawa z rejestracji	319
5. Prawo z rejestracji oznaczenia geograficznego	323
6. Zmiana treści zgłoszenia	333
7. Ustawowe ograniczenia prawa z rejestracji	336
A. Instytucja użytkownika uprzedniego	336
B. Inne przypadki ograniczenia prawa z rejestracji	338
8. Obrót prawem do i z rejestracji	339
9. Oznaczenia geograficzne a znaki towarowe	342
10. Oznaczenia homonimiczne	343
11. Problematyka nazw rodzajowych	345
12. Unieważnienie i wygaśnięcie prawa z rejestracji	349
II. Ustawa o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych	357

III. Ochrona oznaczeń geograficznych wód mineralnych, napojów spirytusowych oraz wyrobów winiarskich	369
1. Oznaczenia geograficzne wód mineralnych, źródłanych i stołowych	369
2. Oznaczenia geograficzne napojów spirytusowych	372
3. Ochrona oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich	381
IV. Ochrona oznaczeń geograficznych przepisami ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	386
1. Uwagi ogólne. Początki ochrony krajowej	386
2. „Zwykłe” oznaczenia geograficzne	389
3. Kwalifikowane oznaczenia geograficzne	406
4. Fałszywe lub oszukańcze oznaczenia geograficzne i nazwy pochodzenia	410
§ 304. Podsumowanie (zwłaszcza z perspektywy Urzędu Patentowego i polskich sądów)	415

Literatura: *I. Barańczyk*, Ochrona oznaczeń geograficznych, SPP 2011, Nr 2; *taż*, Ochrona prawna oznaczeń geograficznych, Warszawa 2008; *J. Barcz*, Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe. Prawo materialne i polityki, Warszawa 2006; *F.-K. Beier, R. Knaak*, The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community, IIC 1994, Nr 1; *M. Bellia*, Comment on „Salame Felino”: National Protection of Geographical Indications not Registered at the EU Level, IIC 2016, Nr 4; *L. Bently, B. Sherman*, Intellectual Property Law, New York 2004; *E. Calka*, Geograficzne oznaczenia pochodzenia. Studium z prawa wspólnotowego i prawa polskiego, Warszawa 2008; *taż*, Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia, PPH 2002, Nr 9; *taż*, Ochrona naturalnych wód mineralnych w świetle przepisów dyrektywy 2009/54/WE, EPS 2016, Nr 2; *E. Calka, R. Skubisz*, Kolidują znaku towarowego z oznaczeniem geograficznym – glosa do wyroku ETS z 2.07.2009 r. w sprawie C-343/07 *Bavaria*, EPS 2009, Nr 11; *Casus „Radeberger Pilsner Expert”, casus „Tchibo”* (pod red. *A. Adamczak, G. Stefańskiej*), Warszawa 1996; *N. Coppola*, The CJEU confirms the exclusive character of EU competence in PDO/PGI schemes, JIPLP 2014, Nr 9; *M. Del Mar Maroño Gargallo*, La Protección Jurídica De Las Denominaciones de Origen En Los Derechos Español Y Comunitario, Barcelona 2002; *J. Dudzik*, Reklama wprowadzająca w błąd w prawie wspólnotowym, PPH 2002, Nr 9; *M. L. Escudero*, La protección de las denominaciones geográficas en la EU. Nuevas perspectivas tras la adopción del Reglamento 510/2006, Rev. D.C.E. 2006, Nr 24; *G. E. Evans*, The Comparative Advantages of Geographical Indications and Community Trade Marks for the Marketing of Agricultural Products in the European Union, IIC 2010, Nr 6; *Geografia ekonomiczna Polski* (pod red. *S. Berezowskiego*), Warszawa 1980; *F. Gevers*, Geographical Names and Signs Used as Trade Marks, EIPR 1990, Nr 8; *J. Jasiński, M. Rzytki*, Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z 20.3.2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych – część 1 (artykuły 1–7), Rz.Pat. 2006, Nr 3–4; *A. Jurcewicz*, Prawo i polityka rolna Unii Europejskiej, t. XXVI, Warszawa 2010; *taż*, w: Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (pod red. *A. Wróbla*), Warszawa 2008; *taż*, Wybrane problemy prawne sektora produktów spożywczych, Przegląd Prawa Europejskiego 1999, Nr 2; *taż*, Związki prawa żywnościowego z prawem rolnym – wybrane problemy, *Studia Iuridica Agraria* 2002, t. III; *M. Kępiński*, Konsekwencje wprowadzenia ustawy z 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych dla prawa własności przemysłowej i ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, w: Wspólnotowe i krajowe regulacje prawne w dziedzinie ochrony własności przemysłowej. Zbiór referatów z Seminarium Rzeczników Patentowych Szkół Wyższych, Cezdżyna 19–23 września 2005 r., WOWI 2005, Nr 29; *tenże*, Oznaczenia geograficzne w prawie własności przemysłowej, PPH 2002, Nr 12; *tenże*, Oznaczenia geograficzne w Prawie własności przemysłowej i ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, w: Księga pamiątkowa z okazji

85-lecia ochrony własności przemysłowej w Polsce, Warszawa 2003; *I. Kireeva, B. O'Connor*, Geographical Indications and the TRIPS Agreement: What Protection is Provided to Geographical Indications in WTO Members?, *The Journal of World Intellectual Property* 2010, Nr 2; *R. Knaak*, Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92, *IIC* 2001, Nr 4; tenże, Der Schutz geographischer Angaben nach der EG-Verordnung Nr 2081/92. Perspektiven der geistigen Eigentums und Wettbewerbsrechts, w: *Festschrift für Gerhard Schrickler zum 70 Geburtstag*, München 2005; *M. Korzycka-Iwanow*, Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego, Warszawa 2005; *A. Krauss, F. Zoll*, Polska ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Poznań 1929; *B. Krissoff, M. Bohman, J. A. Caswell*, *Global Food Trade and Consumer Demand for Quality*, New York 2002; *A. Kur, V. Bomhard, F. Albrecht*, *Markenrecht*, 2017; *M. López Benítez*, *Las Denominaciones de Origen*, Barcelona 1996; *E. Marcjanek*, Oznaczenia geograficznego pochodzenia towarów i usług oraz ich ochrona, *R.Pr.* 2003, Nr 5; *S. Marette*, Can Foreign Producers Benefit from Geographical Indications under the New European Regulation?, *The Estey Centre Journal of International Law and Trade Policy* 2009, Nr 1; *W. Masewicz*, Zwalczanie nieuczciwej konkurencji. Komentarz, Warszawa 2005; *D. Miąsik*, w: Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy (pod red. *A. Wróbla*), Kraków 2005; *M. Namysłowska, A. Wróbel*, Przyszłość ochrony oznaczeń pochodzenia w Unii Europejskiej, *PPH* 2010, Nr 3; *M. Nawrocka*, Geograficzne oznaczenia pochodzenia produktów w prawie europejskim i polskim, w: *Studia z prawa Unii Europejskiej w piątą rocznicę utworzenia Katedry Prawa Europejskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000; tenże, Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia produktów (ETS „The Scotch Whisky”). Komentarz do wyroku, *Prawo UE* 2000, Nr 2; tenże, Przekształcenie oznaczenia geograficznego w nazwę rodzajową (wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Feta), *Prawo UE* 2001, Nr 3; *E. Notecka, M. Obiedziński*, *Prawo żywnościowe Unii Europejskiej*, Warszawa 2000; *E. Nowińska*, Ochrona oznaczeń geograficznych, *Rz.Pat.* 2000, Nr 3; tenże, Porozumienie madryckie w sprawie zwalczania fałszywych lub oszukańczych oznaczeń pochodzenia towarów, *ZNUJ PPWI* 1977, Nr 10; *E. Nowińska, U. Promińska, K. Szczepanowska-Kozłowska*, Własność przemysłowa i jej ochrona, Warszawa 2014; *D. C. Ohlgart*, Die EG-Verordnung zum Schutz geographischen Herkunftsangaben im Verhältnis zum TRIPS-Abkommen, w: *Beiträge zum deutschen und europäischen Recht* (pod red. *C. O. Lenza*), 1999; *A. Oleszko*, *Prawo żywnościowe wspólnotowego rynku rolnego*, Kraków 2006; *N. Olszak*, *Droit des appellations d'origine et indications de provenance*, Paris 2001; *R. O'Rourke*, *European Food Law*, London 2005; *Y. Petit*, Oznaczenia jakościowe Unii Europejskiej w sektorze wina, *EPS* 2016, Nr 2; *P. Podrecki*, Wyczerpanie praw własności przemysłowej w prawie polskim, na przykładzie obrotu produktami farmaceutycznymi, *PPH* 2002, Nr 9; *M. Poźniak-Niedzielska*, Niektóre aspekty pogranicza oznaczeń geograficznych i znaków towarowych w świetle prawa własności przemysłowej, w: *Księga pamiątkowa z okazji 80-lecia rzecznictwa patentowego w Polsce*, Warszawa 2001; tenże, O szczególnych właściwościach prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego, w: *W kręgu teoretycznych i praktycznych aspektów prawoznawstwa. Księga jubileuszowa Profesora Bronisława Ziemiannina* (pod red. *M. Zielińskiego*), Szczecin 2005; tenże, Ochrona nazw geograficznych służących oznaczaniu pochodzenia towarów, *RPEiS* 1984, Nr 1; tenże, Przesłanka wprowadzenia w błąd jako podstawa odpowiedzialności z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji, w: *Studia z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Prof. Biruty Lewaszkiewicz-Petrykowskiej*, Łódź 1997; *M. Poźniak-Niedzielska, J. Zabielski*, Wniosek o unieważnienie prawa wyłącznego w zakresie własności przemysłowej, w: *Księga pamiątkowa z okazji 85-lecia ochrony własności przemysłowej w Polsce*, Warszawa 2003; *A. Profeta, R. Balling, V. Schoene, A. Wirsig*, The Protection of Origins for Agricultural Products and Foods in Europe: Status Quo, Problems and Policy Recommendations for the Green Book, *The Journal of World Intellectual Property* 2009, Nr 12; *R. Raith*, Recent WTO and EC Jurisprudence Concerning the Protection of Geographical Indications, *International Trade Law and Regulation* 2009, Nr 15; *L. R. Ramos*, *Planteamiento*, w: *Propiedad industrial. Teoría y práctica*, Madrid 2001; *J. Schmidt-Szalewski*,

J. L. Pierre, Droit de la propriété industrielle, Paris 2003; *V. Schoene*, Salame Felino – Verhältnis zwischen nationalrechtlichem und europarechtlichem Schutz bei geografischen Herkunftsangaben, MarkenRecht 2014, Nr 7–8; *J. J. Sitko*, Firma i jej ochrona, Warszawa 2009; *R. Skubisz*, Droga do Alicante, Rzeczp. 2002, Nr 31; tenże, Funkcje znaku towarowego, w: Księga pamiątkowa z okazji 80-lecia rzecznictwa patentowego w Polsce, Warszawa 2001; tenże, Naruszenie prawa do znaku towarowego poprzez użycie geograficznego oznaczenia pochodzenia w świetle dyrektywy o znakach towarowych, ZNUJ PPWI 2004, Nr 88; tenże, Naruszenie praw w rejestracji renomowanych znaków towarowych (w świetle dyrektywy o znakach towarowych), w: Współczesne wyzwania europejskiej przestrzeni prawnej. Księga pamiątkowa dla uczczenia 70. urodzin Profesora Eugeniusza Piontka (pod red. *A. Łazowskiego*, *R. Ostrihansky'ego*), Kraków 2005; tenże, Ochrona geograficznych oznaczeń pochodzenia w prawie wspólnotowym i polskim, EPS 2006, Nr 2; tenże, Oznaczenie geograficzne jako indywidualny znak towarowy, w: Księga pamiątkowa z okazji 85-lecia ochrony własności przemysłowej w Polsce, Warszawa 2003; tenże, Prawo z rejestracji znaku towarowego i jego ochrona. Studium z zakresu prawa polskiego na tle prawno-porównawczym, Lublin 1988; tenże, Znaczenie orzecznictwa w sprawie „Pilsnera” („Pilsner Urquell” i „Plzneňsky Prazdroj” versus „Radeberger Pilsner Export”), w: Casus „Radeberger Pilsner Export”, casus „Tchibo” (pod red. *A. Adamczak*), Warszawa 1996; *O. Spühler*, Das System des internationalen und supranationalen Schutzes von Marken und geographischen Herkunftsangaben, Berlin 2000; *R. Stefanicki*, Przekształcanie znaków towarowych i oznaczeń geograficznych w nazwę rodzajową, Pr.Sp. 2002, Nr 4; *K. Szczepanowska-Kozłowska*, Oznaczenia geograficzne i nazwy pochodzenia w prawie wspólnotowym, PPH 2004, Nr 11; tenże, Wyczerpnie praw własności przemysłowej. Patent i prawo ochronne na znak towarów, Warszawa 2003; *W. Tilmann*, Ausschliesslicher Schutz für geographische Herkunftsbezeichnungen nach der EG-VO 2081/92, GRUR 1996; *K. Tomaszewski*, Regiony w procesie integracji europejskiej, Warszawa 2007; *S. Tyszkiewicz*, Ochrona nazw i znaków wyróżniających produkty rolne i żywnościowe, w: *E. Notecka*, *M. Obiedziński*, Prawo żywnościowe Unii Europejskiej, Warszawa 2000; *M. Walkowski*, Regionalne i globalne uwarunkowania reform wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej, Poznań 2007; *U. Więckowska*, Ochrona oznaczeń geograficznych, nazw pochodzenia i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych w Polsce, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej 2006, Nr 6; *I. Wiszniewska*, *R. Knaak*, Unormowanie ochrony oznaczeń geograficznych i potrzeba jego modyfikacji, PPH 1998, Nr 1; *E. Wojcieszko-Głuszko*, Ochrona oznaczeń geograficznych, w: Własność intelektualna w Światowej Organizacji Handlu (WTO) (pod red. *J. Barty*, *R. Markiewicz*), Kraków 1998; *A. Wróbel*, Znaczenie orzecznictwa Cassis de Dijon Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich a rozwój europejskiego prawa żywnościowego, Rej. 1995, Nr 10.

§ 299. Wprowadzenie

Bogata oferta rynkowa zmusza nabywców do dokonywania świadomych wyborów 1 uwzględniających nie tylko cenę towarów, lecz także ich pochodzenie, w tym geograficzne. O pochodzeniu geograficznym towarów informują geograficzne oznaczenia pochodzenia. Są one dla konsumentów ważnym nośnikiem informacji na temat konkretnego miejsca, regionu lub kraju, w którym towary zostały wytworzone. Wskazują przy tym nie tylko na rodzaj nabywanych towarów, lecz niekiedy przesądzą także o ich jakości czy wartościach smakowych. Z tego powodu towary wyróżniające się szczególnym pochodzeniem geograficznym cieszą się dużym uznaniem wśród nabywców (przykładem są wina, sery, wody mineralne itd., których pochodzenie z konkretnego miejsca geograficznego ma dla konsumentów istotne znaczenie). Niejednokrotnie zaspokaja się

w ten sposób potrzebę luksusu, zwykle poruszone zostają określone emocje, nawiązuje się do wspomnień. Luksus wiąże się w tym przypadku z wyjątkowym charakterem towarów oznakowanych co do pochodzenia geograficznego. Ich produkcja odbywa się bowiem w ściśle określonym miejscu na świecie, które często ma istotny wpływ na wykształcenie się specyficznych cech jakościowych towarów. Niekiedy cechy te przesądają o walorach zdrowotnych towarów, związanych z miejscem ich pochodzenia (ma to szczególne znaczenie np. w odniesieniu do wód leczniczych). Konsumenty kierują się w tym przypadku cechami charakterystycznymi towarów (fizycznymi, chemicznymi, mikrobiologicznymi itd.), mają zaufanie do rzetelności ich wykonania, umiejętności wytwórców itd. Niebagatelną rolę odgrywa też moda, często kształtowana przez samych producentów (np. przez organizowanie targów żywności regionalnej).

- 2 Jeśli dla konsumentów duże znaczenie ma pochodzenie geograficzne towarów, to z oczywistych względów jest to także istotna wartość dla producentów. Zazwyczaj towary oznaczone co do pochodzenia są łatwiej zbywalne i osiągają wyższe ceny od towarów tego samego rodzaju, które nie pochodzą z danego obszaru geograficznego. Wskazanie na pochodzenie zwiększa pozycję rynkową towarów, których wartość ekonomiczna stale rośnie. W konsekwencji producenci coraz chętniej używają w obrocie gospodarczym oznaczeń, które pozwalają odróżnić pochodzenie geograficzne ich towarów.
- 3 Z powyższych względów trudno przecenić znaczenie gospodarcze geograficznych oznaczeń pochodzenia. Niezbędne stało się więc nadanie im określonych ram prawnych¹. Początkiem były odpowiednie rozwiązania zawarte w wielostronnych umowach międzynarodowych, uzupełniane następnie umowami bilateralnymi. Niewątpliwie podstawowe znaczenie miała ochrona zapoczątkowana przepisami konwencji paryskiej i wydanych na jej podstawie porozumień szczegółowych. W końcu także przepisy ustawodawstw krajowych zaczęły przewidywać odpowiednią ochronę, początkowo regulacjami z zakresu zwalczania nieuczciwej konkurencji, a następnie postanowieniami z zakresu prawa własności przemysłowej. Dalsze, zarówno międzynarodowe, jak i krajowe, akty prawne kontynuowały ten proces. Nie został on jeszcze zakończony, o czym świadczy choćby stała praktyka podpisywania przez Unię Europejską z państwami trzecimi umów o ochronie oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia win.
- 4 Rozporządzenie Nr 2081/92 w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych wprowadziło w Unii Europejskiej szczególny system ochrony oznaczeń geograficznych. Rozporządzenie to zostało uchwalone w ramach wspólnej polityki rolnej. W związku ze stwierdzeniem, na forum WTO, niezgodności postanowień tego rozporządzenia z przepisami prawa międzynarodowego Wspólnoty Europejskie zobowiązały się dokonać odpowiednich zmian prawnych. Zmiany te zostały wprowadzone przez przyjęcie nowego rozporządzenia Nr 510/2006 w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych. W 2012 r. rozporządzenie Nr 510/2006 zostało zastąpione rozporządzeniem Nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych. Obecnie rozporządzenie Nr 1151/2012 jest podstawowym aktem prawa unijnego w zakresie ochrony oznaczeń geograficznych. Dotyczy ono wyłącznie produktów rolnych i środków spożywczych. Problematyka

¹ Zob. szerzej R. Skubisz, w: System PrPryw, t. 14A, 2017, rozdz. I, s. 33 i n., Nb 44–45.

ochrony oznaczeń geograficznych produktów winnych, napojów spirytusowych i wód mineralnych została uregulowana w odrębnych aktach prawnych.

Rozporządzenie Nr 1151/2012 przewiduje, niezależnie od ochrony oznaczeń geograficznych, również ochronę gwarantowanych tradycyjnych specjalności w odniesieniu do produktów wytwarzanych według ściśle określonych metod. Sprzyja to utrzymaniu regionalnej i tradycyjnej produkcji rolnej i spożywczej oraz zachowaniu dziedzictwa kulturowego poszczególnych regionów Unii Europejskiej. Produkty wytwarzane według tradycyjnych metod mogą korzystać z odstępstw od unijnych wymogów weterynaryjnych i sanitarnych. Inicjatorem wprowadzenia systemu ochrony gwarantowanych tradycyjnych specjalności, podobnie jak w przypadku oznaczeń geograficznych, była Francja. System ten funkcjonuje na zasadach zbliżonych do ochrony oznaczeń geograficznych, nie wchodząc jednak bezpośrednio w obszar prawa własności przemysłowej. Z tego powodu regulacje dotyczące gwarantowanych tradycyjnych specjalności zostały pominięte w niniejszym opracowaniu.

5

Z punktu widzenia ochrony polskich oznaczeń geograficznych najważniejszym aktem prawnym jest rozporządzenie Nr 1151/2012. Bezpośrednie obowiązywanie tego rozporządzenia na terytorium RP istotnie ogranicza stosowanie krajowych rozwiązań prawnych w dziedzinie oznaczeń geograficznych. W szczególności praktycznie wyłączane jest stosowanie przepisów ustawy – Prawo własności przemysłowej. W ograniczonym zakresie dozwolone jest sięganie do odpowiednich przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Z tego powodu zasadniczym przedmiotem dalszych uwag są przepisy rozporządzenia Nr 1151/2012, informacyjnie omówione zostały regulacje ustawy – Prawo własności przemysłowej oraz mające większe znaczenie praktyczne odpowiednie rozwiązania zawarte w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji i w ustawie o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych, która umożliwi wdrożenie na szczeblu krajowym unijnego systemu ochrony oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych.

6

§ 300. Zagadnienia wstępne

I. Pojęcie

Geograficzne oznaczenia pochodzenia (oznaczenia geograficzne) są to **oznaczenia (symbole), które identyfikują określone miejsce na Ziemi** (miejscowość, region, państwo itp.). Używane dla oznaczania towarów **wskazują na pochodzenie towarów z konkretnego miejsca geograficznego**.

7

Oznaczenia geograficzne są dobrami niematerialnymi. Ich niematerialna natura powstaje z chwilą wytworzenia w świadomości odbiorcy pojęciowego związku z towarem². Związek oznaczenia i towaru obejmuje ogół wyobrażeń o towarze ze względu na jego pochodzenie z określonego obszaru geograficznego³. Przeciętny

8

² Por. R. Skubisz, Oznaczenie geograficzne, s. 90.

³ Por. R. Skubisz, Prawo z rejestracji znaku towarowego, s. 15.

odbiorca, łącząc oznaczenie z towarem, przypisuje mu konkretne pochodzenie geograficzne⁴. W świadomości odbiorcy pojawia się obraz zindywidualizowanego towaru, który pozwala odróżnić ten towar od pozostałych towarów tego samego rodzaju wytwarzanych w innym miejscu geograficznym (np. oznaczenie geograficzne „Feta” wskazuje na grecki ser owczy produkowany w solance, który ze względu na swe pochodzenie geograficzne różni się od innych serów tego samego rodzaju wytwarzanych poza Grecją).

9 Geograficzne oznaczenia pochodzenia stają się określonym zjawiskiem w świadomości człowieka, gdy wcześniej zostaną utrwalone w formie materialnej i zaczną być przedmiotem postrzegania chociażby tylko jednej osoby⁵. Dzieje się tak w przypadku nałożenia oznaczeń na towary, wykorzystania ich w dokumentach handlowych, reklamie itd. Należy zatem dokonać rozróżnienia między oznaczeniami geograficznymi, będącymi zjawiskiem w świadomości człowieka, a ich materialnymi nośnikami. Materialnymi nośnikami oznaczeń geograficznych są konkretne egzemplarze towarów i oznaczenia (np. nazwy geograficzne, zdjęcia, rysunki, ornamenty nawiązujące do miejsc geograficznych itd.) umieszczone na tych towarach lub ich opakowaniach, w ulotkach reklamowych, dokumentach handlowych itp. Podwójna natura geograficznych oznaczeń pochodzenia polega na tym, że z jednej strony stanowią rodzaj zjawiska rejestrowanego w świadomości odbiorcy, z drugiej zaś strony są zmysłowo postrzeganymi oznaczeniami (np. wyrazami, rysunkami itd.) realnie istniejącymi w świecie zewnętrznym, które znajdują się na towarach, ich opakowaniach, w reklamie, dokumentach handlowych itd. Oznaczenia geograficzne są więc zmysłowo postrzeganymi symbolami o treści geograficznej, które służą wyróżnianiu towarów⁶.

10 Towary i ich oznaczenia stanowią odrębne elementy. Geograficzne oznaczenia pochodzenia łączą ze sobą te elementy przez przyporządkowanie, w świadomości odbiorców, konkretnych oznaczeń danym towarom. Celem takiego przyporządkowania jest zindywidualizowanie towarów na rynku na podstawie kryterium ich pochodzenia geograficznego⁷. Z pochodzeniem ze wskazanego obszaru geograficznego wiążą się określone wyobrażenia odbiorców o towarach (o ich cechach charakterystycznych, jakości itd.). Oznaczenia geograficzne są nośnikiem tych wyobrażeń. Z powyższego wynika, że informacje i wyobrażenia, przekazywane przez oznaczenia geograficzne, są dwójakiego rodzaju. Po pierwsze, przez swoje materialne nośniki oznaczenia te tworzą obraz zindywidualizowanych towarów (wyróżniają towary spośród innych towarów

⁴ Jeżeli dane oznaczenie nie wskazuje na konkretne pochodzenie geograficzne towaru, nie jest ono geograficznym oznaczeniem pochodzenia. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości oznaczenie takie jak np. hiszpańska nazwa „la Milla de Oro” (pol. „złota mila”), będące nazwą luksusowych dzielnic miast w Hiszpanii (Marbelli i Madrytu) i jednocześnie używane jako znak towarowy dla win, nie stanowi geograficznego oznaczenia pochodzenia. Oznaczenie to nie odnosi się bowiem do pochodzenia geograficznego, lecz do cechy luksusowego towaru lub usługi, polegającej na możliwości znalezienia takiego towaru lub usługi w dużych ilościach w jednym miejscu. Według Trybunału sporne oznaczenie mogłoby pełnić funkcję oznaczenia geograficznego, gdyby np. towarzyszyła mu nazwa opisująca konkretny obszar geograficzny, tak aby można było zidentyfikować dane miejsce fizyczne, z którym kojarzy się duża koncentracja produktu lub usługi o wysokiej wartości i jakości. Zob. wyr. TSUE z 6.7.2017 r., C-139/16, *Juan Moreno Marín, María Almudena Benavente Cárdena, Rodrigo Moreno Benavente v. Abadía Retuerta SA*, ECLI:EU:C:2017:518.

⁵ R. Skubisz, *Prawo z rejestracji znaku towarowego*, s. 16.

⁶ E. Calka, *Geograficzne oznaczenia pochodzenia*, s. 25.

⁷ Por. R. Skubisz, *Prawo z rejestracji znaku towarowego*, s. 17 i 234.

tego samego rodzaju). Po drugie, odzwierciedlają opinie o towarach. Opinie te, kształtowane przez skojarzenia odbiorców (zazwyczaj pozytywne), mają istotne znaczenie gospodarcze. Mogą bowiem stymulować wzrost zbytu towarów opatrzonych oznaczeniami geograficznymi, wpływać na podnoszenie ceny tych towarów, wprowadzanie ich do prestiżowych sieci dystrybucji itd.⁸

II. Funkcje

Geograficzne oznaczenia pochodzenia pełnią w obrocie funkcje: informacyjną, odróżniającą, reklamową i gwarancyjną (jakościową). Funkcje informacyjna i odróżniająca łącznie stanowią funkcję oznaczenia pochodzenia⁹. 11

Oznaczenia geograficzne są nośnikami informacji o pochodzeniu towarów. Podstawową ich funkcją jest **funkcja informacyjna**. Wiąże się ona z przekazywaniem informacji na temat obszaru geograficznego, w którym wyprodukowano towary. Informacje te są szczególnie ważne dla odbiorców, którzy poszukują towarów z możliwym do zidentyfikowania pochodzeniem geograficznym. 12

Z funkcją informacyjną wiąże się **funkcja odróżniająca**. Oznaczenia realizują tę funkcję przez odróżnianie towarów wyprodukowanych w konkretnym miejscu geograficznym od pozostałych towarów tego samego rodzaju, pochodzących z innych obszarów geograficznych. Kryterium odróżniania jest pochodzenie geograficzne towarów. Funkcja odróżniająca ma charakter wtórny w stosunku do funkcji informacyjnej. Oznaczenia geograficzne, informując o pochodzeniu towarów (funkcja informacyjna), jednocześnie odróżniają je od pozostałych towarów charakteryzujących się innym pochodzeniem geograficznym (funkcja odróżniająca). 13

Jak już wskazano, obie funkcje: informacyjna i odróżniająca pełnią funkcję oznaczenia pochodzenia. Podobnie jak w przypadku znaków towarowych „odróżnianie towarów, na podstawie pochodzenia jest jednolitym zjawiskiem, które można określić jako wykonywanie przez oznaczenia geograficzne funkcji oznaczenia pochodzenia przez gwarancję tożsamości produktu i tożsamości pochodzenia”¹⁰. Pod tym względem oznaczenia geograficzne stają się „gwarantem tożsamości pochodzenia geograficznego wszystkich towarów opatrzonych danym oznaczeniem”¹¹. 14

Funkcja reklamowa pełni wtórną rolę względem funkcji oznaczenia pochodzenia. Polega na zachęceniu odbiorców do nabycia towarów oznaczonych co do pochodzenia geograficznego. Niezbędną przesłanką realizacji tej funkcji jest wywołanie w świadomości odbiorców pozytywnych opinii o towarach pochodzących ze wskazanego obszaru geograficznego¹². Funkcja reklamowa, inaczej bowiem niż funkcja oznaczenia pochodzenia, nie wynika z samej natury oznaczeń geograficznych, lecz jest realizowana dopiero z chwilą powstania pozytywnych wyobrażeń o towarach. 15

⁸ Por. R. Skubisz, *Funkcje znaku towarowego*, s. 166.

⁹ Por. R. Skubisz, *Oznaczenie geograficzne*, s. 90.

¹⁰ R. Skubisz, *Funkcje znaku towarowego*, s. 169.

¹¹ *Ibidem*.

¹² R. Skubisz, w: *System PrPryw*, t. 14A, 2017, rozdz. I, s. 133, Nb 259.

- 16 **Funkcja gwarancyjna**, w przeciwieństwie do pozostałych funkcji, odnosi się wyłącznie do kwalifikowanych oznaczeń geograficznych. Oznaczenia te informują odbiorców o cechach charakterystycznych, jakości lub renomie towarów. Realizują funkcję gwarancyjną przez zapewnienie (gwarancję), że towary opatrzone oznaczeniem geograficznym posiadają szczególne cechy jakościowe lub renomę wynikającą ze specyfiki środowiska geograficznego obszaru produkcji.

III. Klasyfikacja

- 17 Zgodnie z podstawowym podziałem oznaczeń geograficznych rozróżnia się oznaczenia zwykle (proste) i kwalifikowane. **Zwykle oznaczenia** przekazują jedynie proste, neutralne jakościowo informacje o pochodzeniu towarów z określonego obszaru geograficznego. Oznaczenia te nie odnoszą się do renomy towarów lub ich szczególnych cech jakościowych związanych z pochodzeniem geograficznym (np. oznaczenie „Ciasteczka lubelskie” wskazuje jedynie na pochodzenie ciastek z Lublina – bądź szerzej – z Lubelszczyzny). W przypadku kwalifikowanych oznaczeń geograficznych zwykła informacja na temat pochodzenia towarów z określonego obszaru geograficznego jest niewystarczająca. Dodatkowo musi istnieć związek między pochodzeniem geograficznym towarów a ich renomą, jakością lub innymi cechami. Związek towar–jakość–pochodzenie wyróżnia towary opatrzone kwalifikowanymi oznaczeniami geograficznymi. W odróżnieniu bowiem od zwykłych oznaczeń, **kwalifikowane oznaczenia** są dodatkowo nośnikiem informacji o cechach jakościowych towarów wynikających z pochodzenia geograficznego towarów. Chodzi o cechy jakościowe będące zasługą środowiska geograficznego, na które składają się czynniki naturalne (np. klimat, ukształtowanie terenu, gleba, woda itd.) i czynniki ludzkie (np. organizacja pracy, wiedza i doświadczenie lokalnych producentów w zakresie rękodziela, sztuki ludowej itd.). Przykładem kwalifikowanego oznaczenia jest nazwa szynki „Prosciutto di Parma”¹³.
- 18 Ze względu na sposób, w jaki oznaczenia geograficzne wskazują na miejsce pochodzenia towarów, można podzielić je na **oznaczenia bezpośrednie i pośrednie**. Oznaczeniami bezpośrednimi są nazwy geograficzne, np. nazwy miejscowości, regionów, państw itd., które mogą przybierać formę przymiotnikową lub odrzeczownikową. Nazwy te wprost (bezpośrednio) informują o miejscu pochodzenia towaru (np. „Kawior rosyjski”, „Turrón de Alicante”, „Nałęczowianka”). Pośrednie oznaczenia geograficzne nie zawierają wyraźnego wskazania na określone pochodzenie geograficzne. Składają się one jednak z elementów, które pozwalają przeciętnemu odbiorcy – na podstawie wielu lat używania, tradycji – łączyć określone towary z konkretnym miejscem geograficznym (np. nazwa „Oscypek”, pomimo że nie jest nazwą geograficzną, wskazuje na pochodzenie sera z Podhala).
- 19 Istnieje również podział oznaczeń geograficznych na **oznaczenia słowne, słowno-graficzne i graficzne** (do tych ostatnich należą zdjęcia, rysunki itp. nawiązujące do

¹³ Szynka parmeńska, produkowana na północy Włoch w regionie Parmy, z wieprzowiny pochodzącej z tego regionu jest surową, lekko soloną szynką, która wyjątkowy aromat i lekko słodki smak zawdzięcza dojrzewaniu na powietrzu, w miejscu produkcji przez około 12 miesięcy.

danego obszaru geograficznego, np. wizerunek Szkota na butelce whisky, fotografia wieży Eiffla w Paryżu).

IV. Nazewnictwo

„Z wyjątkiem prawa wzorów nie ma innej kategorii prawa własności intelektualnej, w której istniałaby tak duża różnorodność koncepcji ochrony, jaka istnieje w obszarze oznaczeń geograficznych. Jest to najbardziej widoczne w odniesieniu do samego terminu «oznaczenie geograficzne»¹⁴. Termin ten jest niejednolicie używany, zarówno w przepisach prawa, jak i w piśmiennictwie. Brak spójnej definicji geograficznych oznaczeń pochodzenia, wynikający ze zróżnicowanego poziomu ochrony, spowodował wykształcenie się takich pojęć, jak: oznaczenia pochodzenia (*indications of origin, indications of source*), określenia pochodzenia (*denominations of origin*), oznaczenia geograficzne (*geographical indications*), nazwy pochodzenia (*designations of origin, appellations of origin*), nazwy geograficzne (*geographical names*), nazwy regionalne (*regional names*)¹⁵.

20

Na tle powyższej terminologii WTO i WIPO wypracowały zbiorcze określenia oznaczeń geograficznych. W ramach WTO został wprowadzony termin „oznaczenia pochodzenia geograficznego” (*indications of geographical origin*) dla wszystkich geograficznych oznaczeń pochodzenia chronionych na podstawie przepisów prawa obowiązujących w państwach będących sygnatariuszami WTO¹⁶. Oznaczenia pochodzenia geograficznego odpowiadają geograficznym oznaczeniom pochodzenia (*geographical indications of source* lub *geographical indications of origin*) zdefiniowanym w ramach WIPO. Zgodnie z definicją WIPO „geograficznymi oznaczeniami pochodzenia są oznaczenia towarów lub usług, które nawiązują do geograficznego pochodzenia tych towarów lub usług”. Definicja ta odnosi się do wszystkich rodzajów oznaczeń geograficznych (zwykłych – łącznie z określeniami typu *made in* – oraz kwalifikowanych, bezpośrednich i pośrednich, słownych i graficznych).

21

Zbiorczy termin „geograficzne oznaczenia pochodzenia” obejmuje trzy podstawowe kategorie oznaczeń: oznaczenia pochodzenia (*indications of source*), oznaczenia geograficzne *sensu stricto* (*geographical indications*) oraz nazwy pochodzenia (*designations of origin*).

22

Oznaczenia pochodzenia (*indications of source, indications de provenance, Herkunftsangabe*) w konwencji paryskiej i porozumieniu madryckim stanowią najszerszą kategorię geograficznych oznaczeń pochodzenia. Oba pojęcia w zasadzie się pokrywają, ponieważ dotyczą zwykłych oznaczeń geograficznych. Są bowiem jedynie prostą, neutralną jakościowo informacją na temat pochodzenia geograficznego towarów¹⁷. Z punktu widzenia oznaczeń pochodzenia nieistotne jest to, czy towary opatrzone da-

¹⁴ WIPO, Intellectual Property Reading Material, Publikacja WIPO 1998, Nr 476(E), s. 115.

¹⁵ Zamiast wielu zob. E. Calka, Geograficzne oznaczenia pochodzenia, s. 59 i n. oraz I. Barańczyk, Ochrona prawna oznaczeń geograficznych, s. 17 i n.

¹⁶ Zob. Sprawozdanie Sekretariatu WTO, Review under Article 24.2 of the application of the section of the TRIPS Agreement on geographical indications. Summary of the responses to the checklist of questions (IP/C/13 and Add. 1), dokument z 2001 r., IP/W/253.

¹⁷ W polskim prawie funkcję oznaczeń pochodzenia pełnią „oznaczenia geograficzne”, o których mowa w art. 8 ZNKU.

nym oznaczeniem wyróżniają się renomą, jakością lub innymi cechami wynikającymi ze środowiska geograficznego obszaru pochodzenia.

23 Termin „**oznaczenia geograficzne**” (*geographical indication, indication géographique, geographische Angabe*), zdefiniowany w art. 22 ust. 1 TRIPS, ma węższe znaczenie (oznaczenia geograficzne *sensu stricto*). Odnosi się bowiem wyłącznie do kwalifikowanych oznaczeń (zwykle oznaczenia nie wchodzą w zakres oznaczeń geograficznych *sensu stricto*). Oznaczenia geograficzne charakteryzują towary, które zawdzięczają swoją jakość, renomę lub inne cechy pochodzeniu z określonego obszaru geograficznego¹⁸. Z punktu widzenia wskazanej kategorii oznaczeń rodzaj towarów (np. naturalne, przemysłowe) nie ma większego znaczenia. Ważne jest natomiast, aby towary posiadały jakiś szczególny element – jakość, renomę lub inną cechę – który wyróżnia je spośród innych towarów, podobnych rodzajowo, i łączy się w świadomości odbiorców z określonym miejscem na Ziemi¹⁹. Wskazany element powinien dominować nad innymi cechami jakościowymi towaru.

24 Najwęższą znaczeniowo i jednocześnie kwalifikowaną grupę geograficznych oznaczeń pochodzenia stanowią „**nazwy pochodzenia**” (*appellations of origin, Ursprungsbezeichnungen, appellations d’origine*). Zgodnie z definicją z art. 2 porozumienia lizbońskiego nazwy pochodzenia dotyczą towarów związanych ze środowiskiem geograficznym w sposób zasadniczy i wyłączny²⁰. Związek ten jest o wiele silniejszy od tego, który cechuje towary z oznaczeniami geograficznymi. Towary opatrzone nazwami pochodzenia zawdzięczają swą jakość i cechy środowisku danego obszaru geograficznego, łącznie z jego czynnikami naturalnymi i ludzkimi, takimi jak: klimat, gleba, ukształtowanie terenu, lokalne *know-how*, tradycyjne metody produkcji itp. Największy wpływ środowiska naturalnego na cechy jakościowe towarów jest widoczny w grupie produktów spożywczych pochodzenia naturalnego, takich jak wina, sery, wody mineralne itd. Wydaje się, że jakość i cechy innych towarów (z wyjątkiem produktów naturalnych, jak np. marmur z Carrara, krzemień pasiasty itd.), w szczególności towarów przemysłowych, nie są tak ściśle związane z środowiskiem geograficznym. W przypadku tego rodzaju towarów wykazanie nierozzerwalnego związku jakościowego pomiędzy produktem a jego geograficznym środowiskiem pochodzenia jest praktycznie niemożliwe.

V. Geograficzne oznaczenia pochodzenia a znaki towarowe

25 Oznaczenia geograficzne są oznaczeniami wyróżniającymi towary (usługi) w obrocie gospodarczym. Podobnie jak znaki towarowe, wyróżniają towary na podstawie ich pochodzenia. Podstawowa różnica między oznaczeniami geograficznymi a znakami towarowymi polega na tym, że **znaki towarowe informują o pochodzeniu towarów z konkretnego przedsiębiorstwa (grupy przedsiębiorstw)**, natomiast **oznaczenia geograficzne wskazują na pochodzenie towarów z określonego miejsca**

¹⁸ Do kategorii tak rozumianych oznaczeń geograficznych należą „oznaczenia geograficzne” z art. 5 ust. 2 rozporządzenia Nr 1151/2012, „chronione nazwy pochodzenia” i „chronione oznaczenia geograficzne” z art. 9 ZNKU oraz „oznaczenia pochodzenia” z art. 175 ust. 1 pkt 2 PrWiPrzem.

¹⁹ Por. E. Nowińska, w: Nowińska, Promińska, du Vall, Prawo własności przemysłowej, 2011, s. 438 i n.

²⁰ Nazwom pochodzenia z porozumienia lizbońskiego odpowiadają „nazwy pochodzenia” z art. 5 ust. 1 rozporządzenia Nr 1151/2012 oraz „nazwy regionalne” z art. 175 ust. 1 pkt 1 PrWiPrzem.

geograficznego, regionu lub kraju. Z punktu widzenia znaków towarowych nie ma znaczenia miejsce fizycznego pochodzenia towarów (towary opatrywane znakami towarowymi mogą być produkowane w dowolnym miejscu na świecie). W przypadku oznaczeń geograficznych pochodzenie towarów z określonego miejsca geograficznego ma podstawowe znaczenie. Wytworzenie towarów poza obszarem geograficznym, na który wskazuje oznaczenie geograficzne, skutkuje zakazem używania tego oznaczenia w stosunku do takich towarów²¹.

W odróżnieniu od znaków towarowych, oznaczenia geograficzne wskazują konkretne źródło geograficznego pochodzenia towarów. W szczególności informują, że poszczególne etapy produkcji – wszystkie lub najważniejsze (tzn. decydujące o cechach charakterystycznych towarów) – odbywają się w ściśle określonym obszarze geograficznym. W przypadku znaków towarowych informacje na temat źródła pochodzenia towarów nie muszą być tak dokładne. Wystarczy, by znak informował odbiorców, że wszystkie oznaczone towary pochodzą z tego samego źródła (tzn. czynności związane z wytworzeniem, opakowywaniem i wprowadzaniem towarów do obrotu odbyły się pod kontrolą właściciela znaku).

Zarówno oznaczenia geograficzne, jak i znaki towarowe nie mają charakteru intelektualnego. Znaki towarowe mogą być jednak wytworem kreatywności ich twórców, przyjmując formę oryginalnych, nowatorskich, fantazyjnych oznaczeń (forma przedstawienia znaków może nawet uzyskać status utworu w znaczeniu prawa autorskiego²²). Z punktu widzenia oznaczeń geograficznych ludzka inwencja twórcza nie jest istotna. Oznaczenia geograficzne zawsze nawiązują do rzeczywistego obszaru geograficznego, z którym są nierozzerwalnie związane.

Związek z konkretnym miejscem geograficznym, charakteryzujący towary opatrzone oznaczeniami geograficznymi, powoduje, że oznaczenia te, częściej niż znaki towarowe, odnoszą się do produktów naturalnych (np. serów, win, wód mineralnych itd.). Stosunkowo niewielka grupa oznaczeń geograficznych wiąże się z innymi towarami, w tym produktami przemysłowymi (np. wyrobami rękodzielniczymi).

Ograniczenie obszaru produkcji do wskazanego miejsca geograficznego istotnie odróżnia towary z oznaczeniami geograficznymi od towarów ze znakami towarowymi. Zazwyczaj towary oznakowane co do pochodzenia geograficznego są produkowane w sposób tradycyjny, na niewielką skalę. W szczególności wytwórcy towarów z chronionymi oznaczeniami geograficznymi są zobowiązani przestrzegać tradycyjnych metod produkcji (w tym celu są prowadzone urzędowe kontrole jakości), pod groźbą utraty prawa używania tych oznaczeń. Obowiązek stosowania tradycyjnych metod produkcji nie ma zastosowania do towarów opatrzonych znakami towarowymi. Zazwyczaj towary te są wytwarzane na skalę masową według metod przyjętych przez producenta.

Znaki towarowe są własnością indywidualnych przedsiębiorców, natomiast oznaczenia geograficzne mają zbiorowy charakter. Nierozzerwalny związek tych oznaczeń z wyodrębnionym obszarem geograficznym powoduje, że są one „wspólnym dobrem” wszystkich przedsiębiorców prowadzących działalność na tym obszarze. Mogą oni,

²¹ Zob. więcej *E. Calka*, *Geograficzne oznaczenia pochodzenia*, s. 32.

²² Por. *E. Wojcieszko-Gluszeko*, w: *System PrPryw*, t. 14B, 2017, rozdz. XXXIII, s. 6, Nb 4.

pod pewnymi warunkami, na równych zasadach korzystać z tych oznaczeń i nie ciąży na nich obowiązek wykonywania prawa.

§ 301. Geograficzne oznaczenia pochodzenia w prawie międzynarodowym

I. Konwencja paryska

- 31 Problematyka geograficznych oznaczeń pochodzenia jest uregulowana w różnych aktach prawa międzynarodowego. Należą do nich zarówno umowy wielostronne (konwencje), jak i umowy dwustronne. Konwencja paryska jest pierwszym aktem prawa międzynarodowego o charakterze wielostronnym, w którym zawarto postanowienia dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych²³. Wprowadzenie takiej ochrony wiązało się z dynamicznym rozwojem przemysłu i wzrostem wymiany towarowej pomiędzy państwami. Zmieniające się warunki gospodarcze na świecie spowodowały, że dotychczasowa ochrona oznaczeń geograficznych, przewidziana w przepisach krajowych poszczególnych państw, stała się niewystarczająca. Pojawiła się potrzeba wprowadzenia międzynarodowych rozwiązań prawnych, które z jednej strony ułatwiłyby wymianę handlową na świecie, z drugiej zaś – zapewniłyby skuteczną ochronę oznaczeń geograficznych. Postanowienia konwencji paryskiej miały służyć realizacji tych celów.
- 32 Zgodnie z art. 1 ust. 2 konwencji „przedmiotem ochrony własności przemysłowej są patenty na wynalazki, wzory użytkowe, rysunki i modele przemysłowe, znaki fabryczne lub handlowe, nazwy handlowe i oznaczenia pochodzenia lub nazwy pochodzenia²⁴, jak również zwalczanie nieuczciwej konkurencji”. Przepis ten ogólnie odwołuje się do pojęć oznaczeń pochodzenia i nazw pochodzenia. Postanowienia konwencji nie definiują jednak tych terminów. Brak konwencyjnej definicji oraz wyraźnego rozróżnienia pomiędzy oznaczeniami pochodzenia i nazwami pochodzenia powoduje problemy w zakresie wykładni tych pojęć. W literaturze przedmiotu przeważa pogląd, że użycie spójnika „lub” przy wyliczeniu oznaczeń pochodzenia i nazw pochodzenia w art. 1 ust. 2 konwencji nie oznacza, że oba wymienione pojęcia są synonimami. Każde z nich odnosi się bowiem do innej kategorii geograficznych oznaczeń pochodzenia (por. Nb 20–24).
- 33 Na tle art. 1 ust. 2 konwencji paryskiej oznaczenia pochodzenia stanowią szerszą znaczeniowo kategorię oznaczeń geograficznych niż nazwy pochodzenia. Według tego przepisu **oznaczeniami pochodzenia są wszystkie oznaczenia (słowne, słowno-graficzne, graficzne), które wskazują na pochodzenie geograficzne towarów**. Oznaczenia te mają charakter **zwykłych oznaczeń geograficznych**, ponieważ wskazują jedynie miejsce pochodzenia towarów, z którym nie muszą łączyć się szczególne cechy jakościowe tych towarów. W świetle postanowień konwencji miejscem pochodzenia może być konkretne państwo lub miejsce geograficzne znajdujące się w tym państwie, w którym towary są produkowane, wytwarzane lub wydobywane. **Nazwy pochodze-**

²³ Zob. R. Skubisz, w: System PrPryw, t. 14A, 2017, rozdz. I, s. 41 i n., Nb 55–67.

²⁴ Franc. *indications de provenance ou appellations d'origine*. Na temat tłumaczenia tych określeń w oficjalnym polskim tekście konwencji paryskiej zob. E. Calka, Geograficzne oznaczenia pochodzenia, s. 37 i 38.

nia, inaczej niż oznaczenia pochodzenia, **mają kwalifikowaną postać**. Wskazują bowiem na miejsce geograficznego pochodzenia towarów oraz na związek ich cech charakterystycznych z danym obszarem geograficznym. Towary z nazwami pochodzenia zawdzięczają swą renomę i szczególne właściwości środowisku geograficznemu tego obszaru, łącznie z jego czynnikami naturalnymi i ludzkimi.

Artykuł 10 konwencji paryskiej wyznacza zakres ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia. Według tego przepisu **zakazane jest używanie w obrocie, w sposób bezpośredni lub pośredni, fałszywych oznaczeń miejsca geograficznego pochodzenia**. Fałszywymi oznaczeniami są takie oznaczenia, które nieprawdziwie informują odbiorców o pochodzeniu towarów. Zgodnie z zasadą terytorialności ochrony²⁵ fałszywy charakter oznaczeń nie podlega ocenie na podstawie przepisów państwa pochodzenia, lecz według prawa państwa, na którego terytorium ma być udzielona ochrona. Artykuł 10 konwencji wprowadza **minimalny poziom ochrony geograficznych oznaczeń pochodzenia**, jaką kraje Związku Paryskiego zobowiązały się zapewnić tym oznaczeniom na swoim terytorium. W szczególności minimalny poziom ochrony nie przeciwdziała degeneracji oznaczeń pochodzenia. Zgodnie z art. 19 konwencji kraje związkowe mogą jednak zawierać między sobą umowy międzynarodowe w celu zapewnienia szerszej ochrony oznaczeń geograficznych.

34

Ochrona oznaczeń, przewidziana w art. 10 konwencji paryskiej, jest realizowana za pomocą środków prawnych, o których mowa w art. 9 konwencji. Na tle art. 10 ust. 2 konwencji paryskiej zainteresowanymi podmiotami, które posiadają legitymację czynną, są osoby fizyczne i prawne będące producentem, wytwórcą lub kupcem, które zajmują się produkcją, wytwarzaniem lub sprzedażą oznakowanych towarów. Podmioty te muszą mieć jednak swoją siedzibę w miejscowości fałszywie wskazanej jako miejsce pochodzenia towarów bądź w rejonie, w którym znajduje się ta miejscowość, ewentualnie w kraju fałszywie wskazanym bądź w kraju, w którym używa się fałszywego oznaczenia pochodzenia.

35

II. Porozumienie madryckie w sprawie zwalczania fałszywych lub oszukańczych oznaczeń pochodzenia towarów

Porozumienie madryckie w sprawie zwalczania fałszywych lub oszukańczych oznaczeń pochodzenia towarów zostało zawarte 14.4.1891 r.²⁶ Jest ono porozumieniem szczególnym w rozumieniu art. 19 konwencji paryskiej w dziedzinie prawa oznaczeń geograficznych²⁷.

36

Według art. 1 porozumienia madryckiego **bezprawne jest używanie w sposób bezpośredni lub pośredni fałszywego oznaczenia pochodzenia**, wskazującego jako miejsce pochodzenia towaru jedno z państw sygnatariuszy-porozumienia lub miejscowość leżącą w jednym z tych państw. Przepis ten zakazuje bezprawnego używania oznaczeń pochodzenia, będących tą samą kategorią oznaczeń geograficznych, do której odnoszą się postanowienia konwencji paryskiej. Porozumienie madryckie, wzorem

²⁵ Na temat zasady terytorialności zamiast wielu zob. *R. Skubisz, M. Trzebiatowski*, w: System PrPryw, t. 14B, 2017, rozdz. XXXII, s. 5, Nb 7.

²⁶ Dz.U. z 1932 r. Nr 47, poz. 446. Zob. *R. Skubisz*, w: System PrPryw, t. 14A, 2017, rozdz. I, s. 45, Nb 66.

²⁷ Zob. *R. Skubisz, M. Trzebiatowski*, w: System PrPryw, t. 14B, 2017, rozdz. XXXII, Nb 7.

konwencji paryskiej, nie definiuje chronionej kategorii oznaczeń pochodzenia. Nie wprowadza również normatywnego rozróżnienia pomiędzy tymi oznaczeniami i nazwami pochodzenia. Pojęcia te należy zatem rozumieć w znaczeniu ustalonym w konwencji paryskiej.

- 37 Powołany przepis wprowadza zakaz używania fałszywych oznaczeń pochodzenia, które wskazują jako miejsce pochodzenia towarów państwo-sygnatariusza porozumienia lub miejscowość znajdującą się w tym państwie. W szczególności w świetle omawianego przepisu zakazane jest takie oznaczanie towarów, które mogłyby wprowadzać odbiorców w błąd co do miejsca pochodzenia tych towarów. W odróżnieniu od postanowień konwencji paryskiej, na tle art. 1 porozumienia madryckiego nie chodzi jednak wyłącznie o zakaz używania fałszywych oznaczeń pochodzenia. Przepis ten w zrewidowanym tekście zakazuje również używania oznaczeń oszukańczych, które pomimo pozornej prawdziwości mogą wprowadzać w błąd co do pochodzenia geograficznego towarów. Porozumienie madryckie, nazywane często komentarzem do art. 10 konwencji paryskiej, rozszerza więc zakaz z art. 10 konwencji o oznaczenia oszukańcze.

Powyższa ochrona oznaczeń pochodzenia znajduje zastosowanie w przypadku umieszczenia ich bezpośrednio na towarach oraz w związku ze sprzedażą, wystawianiem i oferowaniem towarów. W szczególności porozumienie zakazuje używania oznaczeń w ogłoszeniach, listach, papierach handlowych, na szyldach, rachunkach itd.

- 38 Pewną nowością w porównaniu z konwencją paryską jest wprowadzenie w art. 4 porozumienia madryckiego szczególnej ochrony **regionalnych nazw miejsc pochodzenia** (franc. *appellations regionales de provenance*) **produktów winnych**. Pomimo iż powołany przepis nie zawiera definicji tych nazw, stał się on podstawą do wprowadzenia definicji nazw pochodzenia w porozumieniu lizbońskim. W świetle art. 4 porozumienia madryckiego nazwy regionalne produktów winnych nie mogą przekształcić się w nazwy rodzajowe, ponieważ są chronione przed degeneracją. Na tle wskazanego przepisu do nazw regionalnych nie stosuje się ogólnej zasady, zgodnie z którą sądy każdego kraju orzekają o tym, jakie nazwy z powodu swego rodzajowego charakteru nie podlegają postanowieniom tego porozumienia.

Kwestia sankcji stosowanych w przypadku użycia fałszywych oznaczeń pochodzenia jest uregulowana podobnie jak w konwencji paryskiej. Sankcje te zasadniczo pozostają w gestii prawodawstwa wewnętrznego państw-sygnatariuszy.

III. Porozumienie lizbońskie

- 39 Porozumienie lizbońskie w sprawie ochrony nazw pochodzenia i ich międzynarodowej rejestracji zostało zawarte 31.10.1958 r.²⁸ Podobnie jak porozumienie madryckie, jest ono porozumieniem szczególnym w znaczeniu art. 19 konwencji paryskiej. Głównym celem tego porozumienia jest zapewnienie wyższego standardu międzynarodowej ochrony oznaczeń geograficznych od tego, jaki przewidują postanowienia konwencji paryskiej i porozumienia madryckiego. Do porozumienia lizbońskiego może przystąpić każde państwo będące członkiem Związku Paryskiego. Dotychczas z możliwości tej skorzystało jednak niewiele, zaledwie 20 państw. Polska nie jest sygnatariuszem porozumienia.

²⁸ Zob. R. Skubisz, w: System PrPryw, t. 14A, 2017, rozdz. I, s. 45, Nb 66.